

Täysistunto

Perjantai 17.5.2024 klo 13.04—13.26

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 4/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.12 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Nyt kun on kyse Kansaneläkelaitosta koskevasta lakimuutoksesta, haluan tässäkin yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että sosiaaliturvaa käytetään myös väärin. Esimerkiksi tehdään pimeätä työtä ja ei makseta siitä veroja, mutta otetaan kyllä vastaan työttömyyskorvausta, asumistukea ja ehkä myös toimeentulotukea. En halua tätä ilmiötä liioitella mutta en myöskään vähätellä, koska tätä ei ole asianmukaisesti koskaan pyritty selvittämään, kuinka suuri osa Kelan jakamista sosiaalietuuksista menee väärin taskuihin. Siitä on kyllä aina tietoa, kuinka monta keissiä Kela on saanut paljastettua, mutta eihän kiinnijääneiden määrä tässäkin rikollisuudessa kerro tietystikään koko kuvaa tästä rikollisuudesta. Sehän on selvä.

Sitten kun tätä usein verrataan veropetoksiin, niin haluan sanoa, että mielestäni tässä ei ole joko—tai, vaan sekä—että: meidän pitää puuttua sekä Kelan etuuksien väärinkäyttöön että veropetoksiin ja harmaaseen talouteen. Se on aivan selvä.

Herra puhemies! Jo helmikuun 24. päivä tänä vuonna Kelan pääjohtaja Outi Antila, ja Kelan johtava juristi Teija Hautera kirjoittivat Helsingin Sanomien mielipidesivuille kirjoituksen, joka on otsikoitu näin: ”Laajempi tiedonvaihto ja yhteistyö viranomaisten kesken ehkäisisi Kelan etuuksien väärinkäyttöä”. Nyt jos asianomainen ministeri olisi paikalla, olisin halunnut häneltä kysyä, ja tulen kysymään jossain muussa tilanteessa, että kun näin Kela on itse ilmoittanut julkisesti, että laajempaa tiedonvaihtoa ja yhteistyötä viranomaisten kesken tulisi edistää väärinkäytösten ehkäisemiseksi, niin onko tässä esitettyjen ajatusten mukaisesti ryhdytty toimiin ja ryhdytty lainmuutoksiin, joilla laajempaa tiedonvaihtoa ja yhteistyötä viranomaisten kesken voitaisiin edistää. Toivon, että on ryhdytty, ja sanon, että ellei ole ryhdytty, niin hyvin pian pitäisi ryhtyä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2024 vp

13.15 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä Kela-lain uudistus on toivottu. Kela-lainsäädäntö on ollut pitkään uudistustarpeessa, ja oikeastaan lainsäädännöllisiä muutoksia ei ole tehty moneen vaalikauteen. Tämä esitys on sinällään aika stilistinen ja hallinnollinen, ja tämä perustuu parlamentaarisen työryhmän yhteisiin päätöksiin, joita viime kaudella tehtiin. Itse toimin silloin sen puheenjohtajana. Tässä uudistuksessa käytännössä hallituksen roolia vahvistetaan esimerkiksi pääjohtajan valinnassa, ja tällaisia hallinnollisia muutoksia.

Ehkä isoin muutos, mikä tähän myös liittyy, on Kelan tilintarkastukseen, ja nythän tässä esityksessä poistetaan kansanedustajamaallikkotilintarkastajat. Sinällään täytyy sanoa, että tämä esitys ei ole täysin sen parlamentaarisen ryhmän mukainen tällaisenaan, sillä esitimme asiantuntijatyöryhmän pohjalta, että mikäli me poistamme esimerkiksi nämä maallikkotilintarkastajat, sitten VTV:n tarkastusoikeutta laajennettaisiin Kelaan tuloksellisuustarkastuksen osalta. Sitä kautta oltaisiin vahvistettu sitä tarkastuksen roolia ja yhdenmukaistettu muihin valtionhallinnon vastaaviin organisaatioihin. Tämän, mikä sitten menee kohti tätä parlamentaarista ryhmää, hallitus on luvannut tuoda tulevaisuudessa.

Näihin muihin ajankohtaisiin uudistustarpeisiin, joihin osittain myös edustaja Zyskovicz viittasi, olemme myös Kelan valtuutettuina toivoneet, ja myös ministeriö on viestittänyt, että vielä tämän hallituksen aikana tuodaan eduskuntaan erilaisia lainsäädäntöhankkeita, jotka liittyvät nimenomaan automatisaatioon ja sähköiseen päätöksentekoon ja sen päätöksentekojärjestelmän selkiyttämiseen ja nopeuttamiseen, mutta tietenkin myös turvallisuusasiat huomioiden. Nämä ovat sitä kautta tärkeitä, että myös Kelalle on osoitettu isot säästötavoitteet, ja näiden lisätyökalujen lainsäädännön avulla Kela pystyy myös tehostamaan sitä toimintaa, jolla on varmasti myös merkitystä tähän käyttöön ja sen oikeellisuuteen. Eli kannustaisin kyllä tuomaan jatkossa näitä lakihankkeita eduskuntaan, ja sitä kautta saadaan Kelan roolia eteenpäin.

Tulevaisuuden pohdinnassa varmasti pitää ratkaista, mikä Kelan asema on, että onko se eduskunnan alainen tai tulisiko sen olla ministeriön alainen toimija, ja tämä koko valtiosääntöoikeudellinen asema on sitten isomman pohdinnan kysymys. Mutta ennen kaikkea nämä ovat oikeansuuntaisia askelia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

13.18 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskovicz on ansiokkaasti kyllä tätä harmaan talouden torjunnan asiaa pitänyt yllä eduskunnassa. Hänelle siitä lämmin kiitos. Hän on ollut tällä alueella johdonmukainen ja pitkäaikainen oikeuden puolestaja. Siitä lämmin kiitos.

Olen monesti ihmetellyt tätä samaa asiaa, että meillä tänä päivänä tietokoneiden käyttö niin Kelalla kuin missä tahansa suomalaisissa yrityksissä tai yhteisöissä on todella pitkälle edennyt. Nyt tämä älyteknologia on edennyt, ja tekoäly on tulossa hurjaa vauhtia koko bittimaailmaan meidän kaikkien tueksi ja varmaan jossakin vahingoksikin. Olen monesti miettinyt, että meillä tänä päivänä tämä tietoturva ja tietosuojat on viety niin pitkälle, että esimerkiksi monia vakavia tapauksia olisi voitu estää — vaikka nyt mitä on viime aikoina ollut esillä, kouluampumisia ja monta muuta asiaa — jos purettaisiin hieman tätä, niin että voisivat viranomaiset puuttua näihin epäkohtiin paljon vakavammin ja paljon vahvemmin. Mutta ymmärrän, että tietosuojat ja yksityisyyden suoja on niin tarkka tässä maassa. Sinne pitäisi jonkun viisaan työryhmän ruveta nyt miettimään, millä tavalla näitä torjutaan, koska väli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2024 vp

neet meillä on ja tiedot meillä on. Kysymys on vain, voiko niitä käyttää. Toivon edustaja Zyskoviczille tässä asiassa voimia ja suurta viisautta, mitä häneltä löytyy, niin että hän jaksaa tällä samalla tiellä. [Ben Zyskovicz: Kiitos!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

13.19 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Jatkan tästä eteenpäin. Zyskovicz teki hyvän avaukseen, ja asia on tosiaan tärkeä. Edustaja Zyskovicz otti esiin viranomaisyhteistyön, ja tämä on semmoinen pulma, joka tuntuu olevan monella eri alalla, myös koulu- maailmassa. Tarkoituksena voi olla viranomaisilla hyvä, mutta tietoa ei voi välittää tai ei uskalleta välittää, kun laki on monitulkintainen ja pelätään, että rikotaan lakia, jos tietoja välitetään eteenpäin. Jos Kelan johto itse toivoo, että tällaisia työkaluja ja mahdollisuuksia annetaan, niin heitä on syytä kuunnella. Tämän tyyppisillä asioilla, vaikka ne olisivat Kelan maksamista korvauksista pieni, hyvinkin pieni marginaali — niin kuin ne todennäköisesti ovatkin, ihan tarkkaan emme tiedä — on kuitenkin vaikutusta verojen maksuhalukkuuteen, halukkuuteen tehdä töitä, ottaa töitä vastaan — tämäntyyppisiin asioihin.

Korruptiontorjunnasta ja harmaasta taloudesta on paljon puhuttu. Olemme varmasti sitä mieltä kaikki, että tiukkuutta siinä tarvitaan. Meillä on muuten olemassa hyvä sivusto, jonka nimi on Korruptiontorjunta.fi. Se ei liity tietysti tähän Kelan asiaan, mutta jos tämäntyyppistä toimintaa muuten havaitsee yhteiskunnassa, niin sinne voi nimettömästi tehdä ilmiäntojoja. Kannattaa tutustua — siis Korruptiontorjunta.fi.

Sitten tähän Zyskoviczin puheeseen viranomaisyhteistyön ikään kuin palomuureista. Niitä on käytävä lävitse, että tietoa voidaan välittää, ja nyt sitten tekoäly tuo yhden keinon siihen, että kun sitä tietomassaa, datamassaa, on aivan valtava määrä, niin kukaan ei pysty manuaalisesti sitä kaikkea käymään lävitse. Tekoälyn avulla kun lähdetään ajamaan ristiin verottajan tietoa ja tulorekistereitä ynnä muita vastaavia tiedostoja, niin sieltä varmasti nousee poikkeamia, joista sitten manuaalisesti voidaan tehdä tarkempaa selvitystä ja katsoa, että mikäli siellä on väärinkäytöksiä, niin niihin sitten puututaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

13.22 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt, kun käsitellään Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutoksia ja tässä salissakin käydyssä keskustelussa on aika laajastikin Kelasta keskustelua käyty, en malta olla käyttämättä puheenvuoroa siitä, että tällä hetkellä, hyvinvointialueet kun tekevät omia sopeuttamisohjelmiaan, tämä hyvinvointialueilla tapahtuva palveluverkkojen karsiminen tulee johtamaan siihen, että esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen kustantamat kyyditykset takseilla tulevat nousemaan ihan toiseen ulottuvuuteen, jos näin voisi sanoa. Sen johdosta, niin kuin aiemmissa puheenvuoroissa tuotiin esille, Kelan roolia ja sijoittumista tulevaisuudessa tulisi kyllä katsoa erittäin tarkalleen. Nimittäin omaltakin hyvinvointialueeltani esimerkkinä palveluverkkoselvityksestä järjestämisjohtaja totesi — kun kysyin, olisiko palveluverkkoesitys samanlainen, jos hyvinvointialue vastaisi Kela-taksien kustannuksista — että vastaus on, että todennäköisesti ei. Ja jos tämä nyt tehdään joka hyvinvointialueella vastaavanlaisesti, niin voidaan vain laskea, että kustannukset kertaantuvat aika lailla. Voi sitten hyvästäkin syystä kysyä, tuleeko näistä säästöohjelmista loppujen lopuksi mitään säästöjä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

13.23 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella olin Kelan tilintarkastajana, niin sanottuna maallikkotilintarkastajana, aivan samoin kuin olin myöskin täällä eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana maallikkomielessä. Mutta nyt kannattaisi muistaa, mitä edustaja Nurminen ja edustaja Zyskowicz sanoivat tästä asiasta: En pidä ollenkaan järkevänä sitä, että esimerkiksi Kelasta otetaan pois nyt nämä maallikkotilintarkastajat. Haluan verrata tätä viime kaudella olleeseen VTV:n asiaan. Kun asiaa käsiteltiin eduskunnan tilintarkastuksessa VTV:n osalta, ammattitilintarkastaja oli antanut aivan selkeän, hyväksyvän lausunnon, kaikki näytti hyvältä, mutta kun puheenjohtajana pyysinkin syvempää tilintarkastusta elikkä noin 20 000:ta euroa eduskunnan hallintojohtajalta syvempään tilintarkastukseen, silloin vasta löytyivät nämä epäkohdat. Elikkä jos olisi ollut pelkästään ammattitilintarkastus, niin kaikki olisi ollut ok, mutta kun maallikkotilintarkastajat olivat myös paikalla, niin eipä ollut ok. Tällä perusteella näkisin erittäin tärkeänä, että myös Kelassa valtuutetut huomioisivat tämän asian ja jatkaisivat ainakin tämän kauden, ei pelkästään yhtä vuotta eteenpäin, niin sanottujen maallikkotilintarkastajien läsnäoloa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 39/2024 vp sisältyvät 1.—17. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.